

Protokollat – offentligt møde

Fredningsnævnet for Fyn holdt fredag den 28. april 2023 klokken 09.00 offentligt møde i Vejstrup Forsamlingshus, Landevejen 26, 5882 Vejstrup vedrørende

FN-FYN-46-2022 Forslag til fredning af Vejstrup Ådal

Fredningsnævnet for Fyn var mødt ved Anni Højmark (formand) og Erik Vinther (ministerudpeget medlem)

For sagsrejser, Danmarks Naturfredningsforening var mødt Lena Bau, lokalformand René Lund Chetronoch, Bert Wiklund og Ella Maria Bisschop-Larsen.

Miljøstyrelsen var mødt ved Ida Kirstine Søkilde Jernes.

Svendborg Kommune var mødt ved Marianne Wedderkopp og Dorit Fruergaard.

Dansk Ornitologisk Forening var mødt ved Niels Andersen.

Friluftsrådet var mødt ved Nina Larsen.

Advokat Jacob Pedersen var mødt på vegne af lodsejerne nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 17.

Carsten Hansen, Patriotisk Selskab, var mødt på vegne af lodsejer nr. 6 og 9.

I øvrigt var lodsejerne, organisationer og myndigheder indkaldt ved mail af 7. marts 2023 samt for lodsejere, der ikke havde oplyst mailadresse ved breve med afleveringsattester. Endelig var indkaldelse til offentligt møde sket på fredningsnævnets hjemmeside den 15. marts 2023.

Fredningsforslaget er annonceret den 9. december 2022 på fredningsnævnets hjemmeside og i Statstidende den 9. december 2023.

Formanden bød velkommen til behandling af Danmarks Naturfredningsforenings forslag til fredning af Vejstrup Ådal og præsenterede de fremmødte medlemmer af fredningsnævnet. Formanden oplyste, at det kommunale medlem grundet misforståelser var forhindret i at møde. På formandens forespørgsel var der ikke protester mod, at det offentlige møde blev videooptaget til brug for fredningsnævnets interne brug, herunder som mulighed for det kommunale medlem til at høre, hvad der bliver sagt på det offentlige møde.

Formanden redegjorde for sagens gang, herunder for behandlingen i nævnet og det lovgrundlag forslaget hviler på. Fredningsforslaget er offentliggjort den 9. december 2022 i Statstidende, hvilket bevirker, at det er rettighedsstiftende, men der er mulighed for at søge om dispensation. Hun oplyste, at der ved en eventuel gennemførelse af fredningen kan blive tale om, at nævnet skal tage stilling til fremsatte erstatningskrav. Formanden opfordrede tilstedeværende interesserede, som ikke er lodsejere til at registrerer sig og oplyse mailadresse, hvis de ønsker at modtage underretninger i sagen, herunder afgørelserne.

Formanden gjorde opmærksom på, at nævnet ikke træffer afgørelse i dag. Nævnet er på mødet for at få indsigt i folks holdninger. Der træffes først afgørelse efter besigtigelse og eventuelle skriftlige indlæg.

Der vil efterfølgende blive truffet en afgørelse i sagen. Der er som udgangspunkt en frist til at træffe afgørelse på 2 år fra sagens rejsning. Det vil i fredningsnævnet blive drøftet, om fredningsforslaget skal følges helt eller delvist, f.eks. om den foreslåede fredningsgrænse skal følges eller, om alle de foreslåede bestemmelser vil blive opretholdt. Der er mulighed for at søge om erstatning, hvis forslaget tages helt eller delvist til følge. De berørte lodsejere vil blive kontaktet efterfølgende med henblik på stillingtagen til erstatning. Der vil herefter blive truffet en samlet afgørelse. Afgørelsen sendes til alle lodsejere og alle interesserede. Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Der vil senere blive givet klagevejledning.

Formanden oplyste, at der efter sagsrejsningen har præsenteret fredningsforslaget vil være mulighed for at fremkomme med kommentarer og spørgsmål. Der er modtaget skriftlige indlæg, og der vil formentligt blive fastsat frist for yderligere skriftlige indlæg på baggrund af det, der fremkommer på det offentlige møde og besigtigelsen. Denne frist vil blive meddelt efterfølgende. Skriftlige indlæg modtaget efter fristen vil ikke kunne påregnes at blive taget i betragtning. Der vil blive udarbejdet et internt referat fra det offentlige møde.

Der vil efter mødet være besigtigelse. Der har været mulighed for at fremkomme med forslag til besigtigelse, og der er modtaget ønsker fra Anders Halberg, Per Møller Hansen samt Dorthe og Klaus Caspersen, som er indarbejdet i besigtigelsesruten. Lodsejer Arne Warming Petersen har ikke ønsket, at der blev foretaget besigtigelse på hans ejendom på nuværende tidspunkt. Der vil derfor efterfølgende blive foretaget en besigtigelse på den del af det omfattede område, som der ikke foretages besigtigelse på i dag. Tidspunktet vil blive meddelt, men det kan ikke garanteres, at der vil være offentlig adgang under besigtigelsen af hensyn til lodsejeren.

Lodsejernes Peter Bech Petersens og Poul Rosagers ejendomme vil på disses anmodning blive besigtiget ved næste besigtigelse, da deres ejendomme som følge af den manglende adgang til den pågældende lodsejers ejendom ikke vil blive besigtiget i dag. Stævningsskoven vil ligeledes blive besigtiget samtidig.

Danmarks Naturfredningsforening ved Lena Bau forelagde forslaget og oplyste blandt andet, at sagsrejserne ved afgrænsningen af det område, der foreslås fredet overordnet har taget udgangspunkt i åbeskyttelseslinjen undtagelse af ejendommene, dog således at det er udvidet med tilgrænsende § 3 områder mod syd og med et større område i vest, der gør, at der opnås et større indkik mod ådalen og således, at en sidegren til åen medtages i fredningen.

Der er tale om et markant og karakteristisk grønt landskabselement i et ellers opdyrket område med mulighed for forbedring. Fredningen skal sikre bevarelsen af ådalen og dens landskabelige værdier for eftertiden. Den skal sikre naturværdierne og øge biodiversiteten. Den skal sikre de geologiske værdier og gøre det muligt at vandre i område langs åen og ud til kysten, hvilket man næsten kan i dag.

Der er tale om et uberørt naturområde uden tekniske elementer. Men området er truet blandt andet på grund af de dispensationer, der er meddelt i området, f.eks. til dyrkning af juletræer, ligesom der ikke er beskyttelse af skovene, f.eks. mod fældning og rydning af underskoven.

Fredningsforslaget skal ses i sammenhæng med, at vi globalt er midt i den sjette massedød. På verdensplan er 1 mio. arter i fare for at uddø. I Danmark er tallet ca. 1.800 arter. I november 2022 kom Biodiversitetsrådet med en rapport, der sagde at maksimalt 2, 3 % af Danmark bidrager til beskyttelse af verdens natur. EU's biodiversitetsstrategi for 2030 siger at 30 % af naturen på land og i vand skal være beskyttet og heraf 1/3 strengt beskyttet. Beskyttelsen sker via Natura 2000 områder, habitat- og fuglebeskyttelsesområder. Vejstrup Ådal er ikke en del af et Natura 2000 område. Danmark er bundskraber hvad angår arealer og status på arter og naturtyper. Kun en meget lille del lever op til strategien. Det er

derfor vigtigt at fokusere på de naturområder, vi har i Danmark, f.eks. Vejstrup Ådal, og udvikle herfra, ellers bidrager vi til massedøden.

AF et HNV- skovkort fra Miljøstyrelsen over Vejstrup Ådal kan man se, at de højeste værdier ligger mod vest med en værdi på 10 på skalaen, der går fra 1 til 19, hvor 19 er bedst. Det passer med, at der er lang skovkontinuitet i flere hundrede år i dette område. Der er meget potentiale for at forbedre skoven i ådalen. Skovbilledet ser fantastisk ud, og det vil man gerne bevare med forslaget, f.eks. ved at det døde ved også fremadrettet bliver liggende, hvilket er afgørende for en god biodiversitet. Det er generelt et problem i Danmark, at der bliver udtaget for meget dødt ved, som er levested for blandt andet en lang række insekter.

Man kan i ådalen møde flere beskyttede arter, blandt andet hasselmusen, som er en bilag IV-art, som man ved sin drift skal sikre, at man ikke ødelægger habitatet for. Hasselmusen er sammen med Grønspætten, som også findes i ådalen, på rødlisten og i fare for at uddø.

Selvom der er tale om fredskov, er der ikke en beskyttelse af naturværdierne, idet der blandt andet ikke er krav til driften eller for trævalg. Derfor foreslås områder udlagt til urørt skov. Dette vil sikre markant bedre forhold for flora og fauna og give den største sikkerhed for arterne. Skovdrift er f.eks. i strid med mulighederne for at bevare Hasselmusen.

Søer, moser, overdrev og enge (lysåbne områder) skal bevares og beskyttes gennem fredningen. De er afhængige af drift, og der er ikke en forpligtelse for lodsejerne til at drive disse områder. Der vil via fredningen være mulighed for, at kommunen så tager over. De største værdier på bioscore-skalaen ligger i den østlige del af området. Bioscore går fra 1 til 20. Den højeste værdi i området ligger midt på skalaen, hvilket tyder på, at der er behov for yderligere pleje.

Der er flere beskyttede dyre og plantearter men også almindelige arter i området, men der skal foretages tiltag for at sikre området og potentialet for udvikling er enormt. I marts 2022 er der fundet ekskrementer fra odder ved udløbet fra åen. Der findes flere arter flagermus 3-4 km. nord fra ådalen, som nok søger føde i området.

I kommuneplanen er området udpeget som et karakteristisk værdifuldt område. Der er restriktioner i området, men det har ikke forhindret diverse tilladelser, f.eks. til naturbegravelsesplads og juletræer.

Ved fredningen får kommunen en plejeret, der kan sikre ådalen. Også så der ikke er tvivl om, at offentligheden kan færdes helt ud til kysten.

Vedrørende de enkelte bestemmelser i fredningen kan blandt andet nævnes, at formålet med fredningen er at bevare området som det er, med mindre det specifikt er nævnt i fredningen eller der meddeles dispensation, at bevare og forbedre naturværdierne og øge biodiversiteten og de landskabelige værdier, at skabe grundlag for naturpleje, at medvirke til overholdelse af Danmarks forpligtelser, at sikre de geologiske værdier samt at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes i området. En eventuel dispensation fra fredningen vil ikke erstatte tilladelser efter anden lovgivning, f.eks. en landzonetilladelse. Der foreslås et nyt stiforløb. I den forbindelse er det tilladt at beskære ved stierne og lægge det afskårne ind til side, så det er muligt at komme forbi. Det fremgår af § 9, at fredningen giver mulighed for, at kommunen kan foretage naturpleje, når der er behov, men det skal ske med baggrund i en plejeplan, der udarbejdes efter en høring af blandt andre lodsejerne. § 6 er alene relevant for spejderne, da de ejer de eneste bygninger inden for fredningen. Af § 8 fremgår, at der skal etableres en officiel sti på det sidste stykke ud til vandet. Der skal her være mulighed for, at kommunen kan slå beplantningen, så der er en sti. I § 10 er der fastsat retningslinjer for plejen i området. Der må ikke tilskudsfordres inden for fredningen, især fordi det er et problem på lysåbne arealer, hvis man ikke beskytter næringsfølsomme arter. § 12 er ordret

de bestemmelser, der gælder for Øhavsstien og er derfor ikke en stramning af de regler, der i forvejen gælder. § 13 er indsat for, at fredningen ikke skal være til hinder for spejderaktiviteter. Der er ved en fejl ikke en § 15, således at fredningens § 16 egentlig skal være § 15.

Svendborg Kommune ved Marianne Wedderkopp oplyste, at kommunen er fremkommet med et høringssvar, som har været behandlet i Teknik- og Miljøudvalget, hvor der var flertal for at sende det videre til kommunalbestyrelsen. Det er offentligt tilgængeligt. Kommunalbestyrelsen tilsluttede sig høringssvaret, dog således at et mindretal bestående af Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti ikke kunne støtte forslaget til fredning. Høringssvaret fra flertallet anbefaler en fredning, dog under forudsætning af, at der tages større hensyn til lodsejerne i afgrænsningen af fredningen og med mere operationelle grænser, som beskrevet nærmere i høringssvaret. Endvidere er Teknik- og Miljøudvalget skeptisk over for prissætningen i forslaget i forhold til det, som den omhandlede jord handles til i fri handel. Svendborg Kommune har desuden fremsat en række konkrete bemærkninger til fredningsforslaget.

Miljøstyrelsen ved Ida Kirstine Søkilde Jelnes oplyste, at Miljøstyrelsen er part i fredningssagen, selvom Miljøstyrelsen ikke er sagsrejer. Det er Miljøstyrelsen, der står for at udbetale størstedelen af erstatningen, hvis fredningen gennemføres. Miljøstyrelsen skal påse, at der opnås størst mulig værdi, og at fredningen er proportional. Miljøstyrelsen vil notere sig de bemærkninger, der fremkommer og tage dem med ved styrelsens behandling af sagen. Miljøstyrelsen vil efterfølgende fremkomme med en detaljeret udtalelse. Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at området er bevaringsværdigt indeholdende § 3 arealer og der er tale om et større sammenhængende landskab. Forslaget er i overensstemmelse med den gældende handlingsplan for fredninger. Miljøstyrelsen vil ikke udtale sig mod fredningen. Styrelsen har dog bemærkninger til de enkelte bestemmelser, som styrelsen som nævnt vil komme med efterfølgende. Styrelsen opfordrer dog allerede nu til, at bestemmelserne omkring stævningsskoven præciseres, så der er mulighed for pleje. Stævningsskoven er i forslaget markeret som urørt skov.

Lodsejerne

Advokat Jacob Pedersen redegjorde for indsigelserne fra de lodsejere, som han repræsenterer i overensstemmelse med høringssvaret dateret 18. april 2023 og gjorde overordnet gældende, at området ikke opfylder betingelserne for fredning. Det er ikke nødvendigt at frede området. Området er allerede tilstrækkeligt beskyttede gennem eksisterende lovgivning og er ikke truet af de dispensationer, der er meddelt. Fredningen vil desuden ikke være til hinder for, at der meddeles dispensation. Kommunen er fuldt ud i stand til at forvalte naturbeskyttelsesloven korrekt. Det er ikke nærmere godtgjort, at Danmark ikke overholder sine internationale forpligtelser, herunder gennem Natura 2000 områder, som Vejstrup Ådal i øvrigt ikke er en del af. Sagsrejsen har ikke ført bevis for, at området ikke plejes korrekt, og lodsejerne har vist sig villige til at samarbejde med kommunen om at passe på området. Det er på denne baggrund overflødigt at frede området.

Fredningsforslaget er uproportionalt og medfører en forringelse af lodsejernes ejendomme og afholder potentielle købere fra køb af ejendomme i området.

Forslaget beskytter ikke naturen i området, men åbner op for øget færdsel, blandet andet ved at udvide stisystemet i området. Dette vil berøre naturen og de beskyttede dyrearter. Habitatdirektivet og naturbeskyttelseslovens § 29 beskytter i forvejen de truede dyrearter også uden en fredning. Væltede træer er ikke i overensstemmelse med den yderligere færdsel i området, som fredningen vil medføre. Det er ikke naturbeskyttelse, når der tages hensyn til offentlig adgang på bekostning af truede dyr.

Det kan diskuteres om Svendborg Kommune støtter fredningsforslaget, når er henses til de forudsætninger, der opstilles i kommunens høringssvar. Lodsejerne kan tilslutte sig mindretallets udtalelse. Området ville også uden fredning være beskyttet af lodsejerne.

Der opfordres til, at fredningsnævnet forholder sig kritisk til oplysningerne fra sagsrejser, som er en privat interesseorganisation, og som ikke er forpligtet til at være objektiv. Fredningsnævnet kan ikke uprøvet lægge sagsrejsers oplysninger til grund heller ikke om miljøscreeningen. Dette fremgår også af EU praksis.

Lodsejer Eigil Pers gjorde gældende at der nu med Øhavsstien er tale om en motorvej. Jo mere man har åbnet op, jo værre er naturen blevet. Nu stopper Øhavsstien før vandet, og hvis der åbnes yderligere op, vil det gå ud over dyrelivet, herunder odderen. Der er skabt en naturperle ned mod vandt, og en fredning vil gå ud over lodsejerne ejendomsret.

Lodsejer Spejderne Pionererne ved formand Marie H. N Vissing henviste til spejdernes høringssvar fremsendt ved mail af 7. marts 2023 og stillede spørgsmål til, om forbuddet i fredningen vil være til hinder for spejdernes nuværende udendørs orienterings-belysning fra vejen og ned til spejderhytten, samt om spejdernes bålhytte, som også er et shelter, vil være i strid med fredningens forbud mod shelters.

Formanden bekræftede på Anders Halbergs forespørgsel, at fredningsnævnet har modtaget høringssvar fra Arne Warming Petersen, og at de indgår i sagens behandling.

Lodsejer Anders Halberg henviste til sit høringssvar af 17. april 2023 og det af advokat Jacob Pedersen anførte. Lodsejeren rejste spørgsmålet om, hvorfor fredningsgrænsen skal gå midt på et dyrket areal, hvilket er svært at administrere. Ådalen er meget smal, hvilken indflydelse vil en øget adgang til dalen påvirke naturen og dyrelivet? Man kan stille spørgsmål til, om man om nogle år vil stå med en dårligere biodiversitet, hvis der fredes i stedet for at området forvaltes som det har været gjort gennem generationer. Er der faglighed, der understøtter, at hvis man lader stå til, vil det så være godt for området/bevare området. Hvem har ansvaret for sikkerheden på Øhavsstien? Alle oplever, at hunde ikke føres i snor, og en øget færdsel vil føre til flere løse hunde, og hvorledes påvirker det biodiversiteten? Det burde præciseres, hvem der skal varetage opgaven med at sikre, at der ikke går løse hunde i ådalen.

Sagsrejser ved Lena Bau oplyste, at alle oplysninger sagsrejser er fremkommet med er underbygget af offentligt tilgængelige undersøgelser og rapporter og ikke noget sagsrejser selv finder på. Der er stort potentiale for forbedring, og hasselmusen er ikke tilstrækkeligt beskyttet uden en fredning. Sagsrejser ønsker ikke at ændre på den adgang, der er i området i forvejen. Det ønskes bare signaleret, at der også er adgang på det sidste stykke ned mod vandet. Når der er stier, vil folk oftere holde sig til at gå på dem end på f.eks. trampestier. Det er ikke forventningen, at færdslen i området vil stige efter fredningen. Grænsen for fredningen er valgt efter den grænse, som kommunen i forvejen skal forvalte efter. Der er tale om en administrativ grænse, som sagsrejser ikke har udvidet. Urørt skov er den bedste måde at sikre en forbedring af naturværdierne, som i området lige nu ligger på middel. Det er ikke meningen at der skal sættes shelters op alle steder i dalen, men det er ikke meningen at fjerne det der er. Man må beholde, det der er men bare ikke etablere nyt fremadrettet. Fredningen vil ikke ændre på sikkerheden i området. Det er i forvejen et krav, at hunde holdes i snor. Man har som lodsejer har ikke en forpligtelse til at pleje, og fredningen vil sikre kommunen retten til at overtage plejen i sådanne tilfælde.

Lodsejer Klaus Caspersen rejste spørgsmålet om, hvordan han beskytter sine medarbejdere i plantagen fra mellemstore træer der vælter.

Sagsrejser ved Lena Bau oplyste, det er plejemyndighedens ansvar, som man kan kontakte i tvivlstilfælde.

Advokat Jacob Pedersen gjorde gældende, at der ikke er holdepunkter for, at § 3 områderne er truet tværtimod. Det er dokumenteret, at lodsejerne tager sig af området. Det er i strid med habitatdirektivet, hvis man foretager indgreb. Der er en udemækket vejledning fra EU, der udtaler sig om hasselmusen. Hasselmusen er beskyttet i området. Det klinger hult, når man siger, at man ikke vil ændre færdslen, når man signalerer, at der er offentlig adgang.

Sagsreiser ved Ella Maria Bischof-Larsen oplyste, at man har optegnelser gennem 150 år via undersøgelser foretaget af Skårup Seminarium. Man kan se, at der er sket en markant forringelse af naturen gennem mange år. Der har tidligere være en rigere flora for år tilbage.